

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	CPSY 740, Ailə psixologiyası, 6 AKTS	
	Departament	Psixologiya	
	Proqram (bakalavr, magistr)	Magistr	
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Mələk Kərimova	
	E-mail:	mkerimova@khazar.org	
	Telefon:	-----	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bazar ertəsi 18.40-21.00	
	Məsləhət saatları	Dərindən 30 dəq öncə	
	Kursun veb saytı	Microsoft teams	
Prerekvizitlər	Yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas ədəbiyyatlar Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. Thoburn, J. W., & Sexton, T. L. (2016). <i>Family psychology: Theory, research, and practice</i>. Praeger. (səh. 3–19) Köməkçi ədəbiyyatlar 1. Андреева, Т. В. (2004). <i>Семейная психология</i>. СПб.: Речь. 2. Berksun, O. E. (2013). <i>Aile ve eş terapileri</i>. Detay Yayıncılık. 4. Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2008). <i>Family therapy: An overview</i>. 5. Kurucan, A. (2009). <i>Boşanmak için mi evleniyoruz?</i> 6. Minuchin, S., & Fishman, H. (1981). <i>Family therapy techniques</i>. Cambridge, MA: Harvard University Press. 7. Mirkin, M. (Ed.). (1990). <i>The social and political contexts of family therapy</i>. Boston: Allyn & Bacon. 8. Nichols, M. (1999). <i>Inside family therapy: A case study in family healing</i>. Boston: Allyn & Bacon. 9. Nichols, M. (2014). <i>The essentials of family therapy</i> 10. Nichols, M., & Schwartz, R. (1998). <i>Family therapy: Concepts and methods (4th ed.)</i>. Boston: Allyn & Bacon. 11. Olson, D., De Frain, J., & Skogrand, L. (2019). <i>Marriages and families: Intimacy, diversity, and strengths (9th ed.)</i>. New York, NY: McGraw Hill. 12. Vincent, L. (2012). <i>Neden aşık oluyoruz?</i> (F. K. Zaimoğlu, Trans.). Arya Yayıncılık.		
Tədris metodları	Mühazirə	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Praktiki tapşırıqlar	+	
	Praktiki məsələnin təhlili	+	
	Digər		
	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	8 ci həftə	30
	Fəallıq		5
	Praktiki tapşırıq	oktyabrın 2-ci həftəsi	20

	Final imtahanı	yanvar	40
	Davamiyyət	Semestr boyu	5
	Yekun		100
Kursun təsviri	Sillabus “Ailə Psixologiyası” fənni üzrə standart kursun materiallarını özündə əks etdirir. Fənnin tədrisində şəxsiyyətin formalaşmasında ailənin rolu, ailə problemlərinin qarşısının alınması üçün psixoloji təhlillər və tövsiyələr, ailənin qorunması və ailədaxili konfliktlərin həlli yolları, eləcə də digər ailə məsələləri əhatə olunur. Kurs ailə nəzəriyyələri, ailə problemlərinin psixoprofilaktikası, cinsi tərbiyənin zəruriliyi, ailədə əlillik problemi, ailədə yaşanan makro və mikro travmalar, ailə üzvlərində psixopatologiyalar, qısqıncılığın vs.kimi psixoloji məsələlərin təhlilini və onların aradan qaldırılması yolları mövzularını əhatə edir.		
Kursun məqsədləri	Ailə ilə əlaqədar nəzəriyyələr haqqında anlayış qazandırmaq, o cümlədən ailə dəstək mexanizmlərinin anlaşılması, problem həll etmə bacarıqlarının formalaşması, ailə model və yanaşmalarını təhlil etmə bacarıqlarının formalaşdırmasını qarşısına məqsəd qoyur. Ailə və münasibət anlayışlarını izah etmək: Ailə quruluşu, ailədaxili rollar və ailə dinamikası haqqında nəzəri bilikləri inkişaf etdirmək. Ailə sistemlərinin təhlili: Ailəni sistem kimi başa düşmək və ailə sistemində baş verən problemlərin səbəblərini analiz etməyi öyrətmək. Münasibətlərin və konfliktlərin idarə edilməsi: Ailə üzvləri arasında yaranan əlaqələri, emosional əlaqələri və münaqişələrin həlli yollarını öyrənmək. Ailə terapiyası metodları: Ailə terapiyasının müxtəlif yanaşmaları ilə tanışlıq, effektiv ailə terapiya metodlarını öyrətmək və praktikada tətbiq etmə bacarıqlarını inkişaf etdirmək. Psixoloji sağlamlıq və ailə münasibətləri: Ailə münasibətlərinin fərdi psixoloji sağlamlığa təsirini araşdırmaq və problemlərin həlli üçün uyğun müdaxilələri təyin etmək. Ailə münasibətlərində böhranlar: Ailədaxili böhranların, məsələn, boşanma, itki, xəstəlik kimi problemlərin öhdəsindən gəlmək üçün psixoloji müdaxilə və dəstək üsullarını öyrənmək. Ailə mədəniyyətləri və müxtəliflik: Müxtəlif mədəniyyət və sosial qruplarda ailə strukturunun və rollarının fərqliliyini başa düşmək. Gender və ailə münasibətləri: Ailədaxili gender rolları, stereotiplər və onların münasibətlərə təsiri haqqında biliklər əldə etmək.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	1. Tələbələr ailə psixologiyasının əsas anlayışlarını, ailə strukturlarını və ailədaxili rolları izah edə biləcəklər. 2. Müxtəlif ailə modellərinin nəzəri çərçivələrini təsvir edəcəklər. 3. Tələbələr ailə sistemlərini sistem nəzəriyyəsi çərçivəsində analiz edə biləcəklər. 4. Ailə içində baş verən emosional və sosial dinamikaları başa düşərək bu dinamikaların psixoloji təsirlərini izah edəcəklər. 5. Tələbələr ailə üzvləri arasında baş verən münaqişələrin təhlilini apararaq onların həlli yollarını təklif edə biləcəklər. 6. Müxtəlif ailə terapiya texnikaları ilə konfliktlərin idarə olunmasını həyata keçirə biləcəklər.		

	7. Tələbələr ailə terapiyasının fərqli yanaşmalarını və metodlarını mənimsəyəcək və ailə problemlərinə uyğun müdaxilə planları hazırlaya biləcəklər. 8. Praktiki terapiya seanslarında əldə etdikləri bilik və bacarıqları tətbiq edəcəklər. 9. Tələbələr ailədaxili münasibətlərin fərdi psixoloji sağlamlığa təsirini təhlil edəcək və bu təsirlərin idarə edilməsi üçün psixoloji müdaxilələr hazırlayacaqlar. 10. Ailə münasibətlərində sağlam münasibətlər yaratmaq üçün müsbət psixoloji müdaxilələrə dair strategiyalar tətbiq edəcəklər. 11. Tələbələr ailədaxili böhranların (boşanma, itki, xəstəlik və s.) təsirlərini təhlil edəcək və ailə terapiyası kontekstində uyğun müdaxilə strategiyalarını öyrənəcəklər. 12. Böhran hallarında ailə üzvlərinə psixoloji dəstək göstərməyin yollarını biləcəklər. 13. Tələbələr müxtəlif mədəniyyət və sosial qruplarda ailə strukturunun fərqlərini başa düşəcək və bu fərqlərin ailədaxili münasibətlərə təsirini analiz edəcəklər. 14. Fərqli ailə mədəniyyətlərini nəzərə alaraq psixoloji müdaxilə strategiyalarını uyğunlaşdıracaqlar. 15. Tələbələr ailədaxili gender rollarını və stereotiplərin ailə münasibətlərinə təsirini təhlil edəcək və bu məsələlərin həlli yollarını təklif edəcəklər. 16. Gender bərabərliyi və inklüziv münasibətlərin formalaşdırılması üçün uyğun psixoloji müdaxilələr hazırlaya biləcəklər.
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Qiymətləndirmə Meyarları Davamiyyət: Dərslərin ənənəvi (üzbəüz) formatda keçirilməsi nəzərdə tutulur. Tələbə dərslərin başlama saatından əvvəl auditoriyada olmalı və hər hansı bir problem yaşadığı halda, bu barədə əvvəlcədən ya dekanlığa, ya da fənn müəlliminə məlumat verməlidir. Fəallıq: Semestr ərzində dərslərdə iştirak və müzakirələrə fəal iştirak tələb olunur. Tələbənin dərslərdə fikir bildirməsi və müzakirələrə aktiv şəkildə töhfə verməsi qiymətləndirmə prosesində nəzərə alınacaqdır. Tapşırıq: Tələbə semestr ərzində bir ailəni (ailə üzvlərinin razılığı ilə) tədqiq etməli, ailə üzvləri arasındakı münasibətləri, onların psixi və fiziki sağlamlıq vəziyyətlərini, münasibətlər və sağlamlıq arasındakı əlaqələri təhlil etməlidir. Bu tədqiqat əsasında ailənin psixoloji və sağlamlıq portreti hazırlanmalı, həmçinin ailənin rifahının artırılması və inkişafı üçün təklif və model təqdim edilməlidir. Tədqiqat yazısının hazırlanmasında elmi üslub qaydalarına ciddi riayət olunmalıdır. Bundan əlavə, mövzu ilə bağlı müasir elmi məqalələr seçilib oxunacaq və bunlar əsasında təqdimat ediləcəkdir. 1. Ailə Üzvləri ilə Razılaşmanın Alınması və Etik Tələblərə Uyğunluq (3 bal) • 3 bal: Ailə üzvləri ilə razılıq yazılı və formal şəkildə alınmış, etik prinsiplərə tam riayət olunmuşdur. • 2 bal: Ailə üzvləri ilə razılıq qeyri-rəsmi formada alınmış, etik qaydalara əsasən əksər tələblər yerinə yetirilmişdir. • 1 bal: Razılıq alınmış, lakin etik prinsiplərin bir neçə aspekti nəzərə alınmamışdır. • 0 bal: Ailə üzvlərinin razılığı tam alınmamışdır və etik qaydalara ciddi ziddiyyətlər mövcuddur. 2. Ailə münasibətlərinin təhlili (4 bal) • 4 bal: Ailə üzvləri arasındakı münasibətlər və onların psixi/fiziki

	sağlamlıq vəziyyətləri ətraflı və dərin təhlil edilmişdir. Münasibətlər və sağlamlıq arasındakı əlaqələr kompleks şəkildə izah edilmişdir. • 3 bal: Münasibətlər və sağlamlıq vəziyyətləri yaxşı təhlil edilmiş, lakin daha çox dərinliyə ehtiyac duyulur. • 2 bal: Əsas münasibətlər və sağlamlıq vəziyyətləri müəyyən dərəcədə təhlil olunmuşdur, lakin təhlil səthidir • 0-1 bal: Təhlil yetərincə detallı olmamışdır və əsas məsələlər üzərində dayanmamışdır. Münasibətləri təhlili yetərsizdir və ya yanlış məlumatlar əsasında qurulmuşdur. • 3. Ailənin psixoloji portretinin hazırlanması (4 bal) • 4 bal: Ailənin psixoloji və sağlamlıq portreti detallı və əsaslı şəkildə hazırlanmışdır, ailənin fərdi və kollektiv xüsusiyyətləri aydın şəkildə təsvir edilmişdir. • 3 bal: Psixoloji və sağlamlıq portreti əhatəlidir, lakin müəyyən aspektlər dərin təhlil edilməmişdir. • 2 bal: Portret kifayət qədər detallı deyil və əsas aspektlər əhatə olunmuşdur. • 1 bal: Portret çox ümumi hazırlanmışdır və detallar çatışmır. • 0-1 bal: Psixoloji və sağlamlıq portreti yetərsiz və ya qeyri-dəqiqdir. 4. Ailənin inkişafı və rifahı üçün təkliflər və model (4 bal) • 4 bal: Təkliflər və inkişaf modeli elmi əsaslandırma ilə detallı şəkildə təqdim olunmuş və ailənin konkret problemlərinə yönəlmişdir. • 3 bal: Təkliflər əhatəli və məntiqlidir, lakin modelləşdirmə yetərincə dərin deyil. • 2 bal: Təkliflər ümumi xarakter daşıyır və ailənin xüsusi problemlərinə yönəlməyib. • 1 bal: Təkliflər çox ümumidir və tətbiq edilə bilməzdir. • 0 bal: Təkliflər təqdim olunmamış və ya tamamilə uyğun olmayan şəkildədir. 5. Elmi Üsluba və Akademik Yazı Qaydalarına Uyğunluq (3 bal) • 3 bal: Yazı elmi üsluba tam uyğun yazılmış, istinadlar düzgün göstərilmiş və tədqiqat yaxşı strukturlanmışdır. • 2 bal: Yazı əsasən elmi üsluba uyğun olsa da, bəzi qrammatik və stilistik səhvlər mövcuddur. • 1 bal: Yazı elmi üsluba qismən uyğun gəlir, lakin akademik qaydalara tam riayət edilməmişdir. • 0 bal: Yazı elmi üsluba uyğun deyil və ya qaydalara əməl edilməmişdir. 6. Müasir Elmi Məqalələrin Seçimi və Təqdimat (2 bal) • 2 bal: Seçilmiş məqalələr aktualdır və mövzu ilə əlaqəlidir, təqdimat yaxşı strukturlanmış və dəqiqdir. • 1 bal: Seçilmiş məqalələr mövzu ilə əlaqəli olsa da, bəzi məqalələr daha uyğun ola bilərdi və təqdimat zəifdir. • 0 bal: Seçilmiş məqalələr mövzuya uyğun deyil və təqdimatın keyfiyyəti qənaətbəxş deyil. İmtahanlar: Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahandan azad olunması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll edilir. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkün ola bilər. Tələbə, kursu uğurla tamamlaması üçün ümumi 60% və daha yüksək bal toplamalıdır. Əks halda, tələbə kursu yenidən keçməli olacaqdır.
--	--

		İmtahan qaydalarının pozulması: İmtahan zamanı mövcud qaydaların pozulması (köçürmə cəhdləri, vaxtında təhvil verməmə və s.) ciddi şəkildə qiymətləndiriləcək və fakültə rəhbərliyinin qərarlarına uyğun olaraq müvafiq tədbirlər görülməkdir.
Schedule		
Həftə	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1	Ailə anlayışı və funksiyaları Ailənin inkişaf mərhələləri Dəyişən ailələr və dəyişən münasibətlər Sağlıklı və Sağlıqsız Ailələr Sağlıklı ailə quruluşları və disfonksiyonel ailə quruluşları	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 29-50)
2	Mədəniyyətlərarası kontekstdə ailə anlayışı. Ailədə cinsi rol kimlikləri və gözləntilər Ailə qaydaları və ailədə tarazlığın göstəriciləri	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 51-74)
3	Evlilik məmnuniyyəti, sağlamlıq və dayanıqlılıq anlayışları və bu sahədəki tədqiqatların təhlili Tək valideynli ailələrlə iş Tək valideynli ailələrin yaşadıkları çətinliklər.	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 75-94)
4	İkinci evliliyi olan cütlüklərlə iş və ailələrdəki münasibətlər və problemlər Müxtəlif ailə tipləri və ailə tərbiyəsinin uşaqlara təsiri Ailədə münaqişə və münaqişəli vəziyyətlə başatma	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 95-114)
5	Ailə nəzəriyyələrinə giriş. Psixodinamik ailə nəzəriyyəsi. Kohut və obyekt bağlanması Ailə terapiyasının tarixi inkişaf mərhələləri	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 117-138)
6	Ailə terapiyasının mərhələləri və prosesin idarə edilməsi	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 139-164)
7	Aralıq imtahanı	
8	Cütlük və ailə terapiyası. Ailəni gücləndirmə Ailədə daxili itkilər və travmalar	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 165-190)

	Post travmatik stress və ailə üzvlərinin şəxsiyyət və münasibətlərində rolu Ailələrdə boşanma, maddə istifadəsi və müxtəlif problemlər.	
9	Psikodinamik və Bowen Ailə Terapiyası Psikodinamik və Bowenin ailə terapiyası modelləri	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 191-214)
10	Yaşantı əsaslı Ailə Terapiyası	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: Seval KIZILDAĞ, s. 215-238)
11	Davranış və Zehni Davranış Ailə terapiyaları	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: İbrahim KEKLİK, s. 239-256)
12	Struktur Ailə terapiyası	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (tərcümə edən: Fatma Arıcı, s. 257-272)
13	Pozitiv Ailə terapiyası Həll yönümlü ailə terapiyası	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (s.191-278)
14	Ailə və cütlük terapiyalarında etik məsələlər	Gladding, S. T. (2019). <i>Family therapy: History, theory, and practice</i> (7th ed.). Pearson. (s.311-369)
15	Prezentasiyaların təqdimatı. Case təhlili	Ümumi təkrar
16	Prezentasiyaların təqdimatı. Case təhlili	Ümumi təkrar